

ROZDZIAŁ 4

Finansowanie ochrony środowiska w Powiecie

Spis treści:

4.1.	Finansowanie ochrony środowiska w gminie i w powiecie	3
4.2.	Potencjalne źródła finansowania inwestycji proekologicznych	8
4.2.1.	Rynki finansowe	8
4.2.2.	Formy partnerstwa publiczno-prawnego	10
4.2.3.	Państwowe Fundusze Ekologiczne	11
4.2.4.	Pomoc unijna	14
4.2.5.	Instytucje i programy pomocowe	23
4.3.	Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska w aspekcie możliwości finansowych Powiatu. Lista przedsięwzięć priorytetowych koniecznych do realizacji oraz analiza techniczno – ekonomiczna przyjętych priorytetów.....	28
4.3.1.	Wprowadzenie	28
4.3.2.	Zadania własne Powiatu wynikające z Programu Ochrony Środowiska.....	32
4.3.3.	Podsumowanie	41

4.1. Finansowanie ochrony środowiska w gminie i w powiecie

Powiat Strzelce Opolskie obejmuje siedem gmin: Gmina Izbicko, Gmina Jemielnica, Gmina Kolonowskie, Gmina Leśnica, Gmina Strzelce Opolskie, Gmina Ujazd oraz Gmina Zawadzkie. Zatem oprócz budżetu Powiatu i Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW) środki wydatkowane na działania proekologiczne pochodzą z poszczególnych budżetów gminnych oraz odpowiednio Gminnych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (GFOŚiGW), ponadto wsparcia udziela również fundusz wojewódzki i narodowy.

Z analizy budżetów z lat 2000 – 2003 wynika, że całkowity budżet Powiatu wynosi przeciętnie ok. 39 mln zł, przy czym wysokość środków przeznaczanych na cele bezpośrednio lub pośrednio związane z ochroną środowiska kształtuje się na poziomie od 0,05% do 2,83% w analizowanym okresie.

Dochody PFOŚiGW mają charakter funduszy celowych w budżecie Powiatu. Gromadzone są one na wyodrębnionym rachunku bankowym starostwa, a zasilane są przez:

- 10% wpływów z opłat za składowanie odpadów i kar związanych z niewłaściwym ich składowaniem
- 10% wpływów z pozostałych opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych, ponadto wpływy z kar za naruszenie warunków korzystania ze środowiska
- wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej
- dobrowolne wpłaty, zapisy i darowizny osób fizycznych i prawnych, zakładów pracy, a także świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji

Sposób wydatkowania środków z PFOŚiGW określa *ustawa Prawo Ochrony Środowiska*, która zezwala na wykorzystanie tych środków jedynie w celu wspomagania działalności GFOŚiGW, ponadto na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi oraz na inne zadania ustalone przez Radę Powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska. Sposób i zasady wydatkowania tych środków ustalane są indywidualnie przez Zarząd Powiatu. Poniżej przedstawiono wyciąg z budżetów powiatu w latach 2000÷2003 obrazujący dotychczasowe działania Powiatu w dziedzinie ochrony środowiska.

Tabela nr 4.1-1. Wydatki poniesione na ochronę środowiska w powiecie strzeleckim oraz ich zakres rzeczowy

Źródło	Zakres rzeczowy wydatków	Kwota
Rok 2000		
Budżet Powiatu	- instalacja zabezpieczenia p.poż w DPS Szymiszów	80.000
	- punkt poboru wody w p.poż w DPS Zawadzkie	36.313
	- modernizacja kotłowni w DPS w Kadłubie	705.506
	- zakup samochodu Gaśniczego dla KP PSP	320.000
	Łącznie	1.141.819
PFOŚiGW	- modernizacja i rozbudowa składowisk odpadów w Leśnicy i Szymiszowie	143.500
Rok 2001		
Budżet Powiatu	- modernizacja oczyszczalni ścieków DPS w Szymiszowie	15.089
	- przygotowanie gleby pod zalesianie	2.217
	- przyłączenie budynku powiatu do sieci ciepłowniczej	4.000
	Łącznie	21.306
PFOŚiGW	- przedsięwzięcia związane ze składowaniem odpadów	131.000
	- edukacja ekologiczna i propagowanie działań proekologicznych	11.997
	Łącznie	142.997
Rok 2002		
Budżet Powiatu	- instalacja urządzeń gazowych w samochodach Policji	18.696
	- zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego lekkiego dla KP PSP	60.000
	- dofinansowanie inwestycji medycznej SP ZOZ (odpady medyczne)	200.000
	Łącznie	278.696
PFOŚiGW	- edukacja ekologiczne i propagowanie działań proekologicznych	62.209
	- przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami	58.799
	- wspomaganie systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badania stanu środowiska	37.252
	- inne zadania służące ochronie środowiska	50.000
	Łącznie	208.260
Rok 2003 wg planu po zmianach na dzień 29.10.2003		
Budżet Powiatu	- budowa oczyszczalni ścieków dla DPS Zawadzkie - dokumentacja projektowa	12.810
	- program inwestycyjny w zakresie p.poż DPS Zawadzkie	20.000
	- program inwestycyjny w zakresie p.poż DPS Kadłub	28.000
	Łącznie	60.810
PFOŚiGW	- modernizacje i inwestycje służące ochronie środowiska	132.020
	- powiatowy program ochrony środowiska	41.480
	- edukacja ekologiczna	28.500
	Łącznie	203.000

Ponadto w każdym roku z budżetu Powiatu ponoszone są, w ramach utrzymania dróg powiatowych, wydatki na czyszczenie kanalizacji deszczowych, umacnianie skarp i rowów, odwodnienia dróg – około 200.000zł oraz na uzupełnienie, modernizację i wymianę sprzętu p.poż – w granicach 50.000 ÷ 70.000 zł.

Tabela 4.1-2. Zestawienie wydatków ponoszonych przez Powiat w latach 2000-2003 na cele związane z ochroną środowiska

Źródło	Wydatki na ochronę środowiska ponoszone w kolejnych latach				
	2000	2001	2002	2003	Średnio
z budżetu Powiatu	1.141.819	21.306	278.696	60.810	375.658
z PFOŚiGW	143.500	142.997	208.260	203.000	174.439
Suma	1.285.319	164.303	486.956	263.810	550.097
Budżet Powiatu ogółem	40.389.880	42.304.214	38.789.131	34.856.346	39.084.893
Udział wydatków na ochr. środ. w budżecie	2,83%	0,05%	0,72%	0,17%	0,96%

Z przedstawionych wyliczeń wynika, że udział wydatków z budżetu Powiatu na cele proekologiczne maleje. Jest to po części efekt szczupłości środków jakimi dysponuje Powiat oraz obciążenia budżetu wcześniej poczynionymi inwestycjami. Ponadto zauważalna tendencja to wzrost udziału PFOŚiGW w finansowaniu działań proekologicznych.

Finansowanie ochrony środowiska w gminie opiera się, analogicznie jak w powiecie, na budżecie gminy oraz na Gminnym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (GFOŚiGW). Fundusze te działają na podstawie Ustawy *Prawo ochrony środowiska* i nie są organizacyjnie ani prawnie wyodrębnione ze struktury samorządu terytorialnego. Środkami na nich zgromadzonymi dysponuje Zarząd Gminy. Z uwagi na to, że fundusze te nie mają osobowości prawnej, jedyną formą, w jakiej mogą udzielać wsparcia są dotacje na inwestycje o charakterze lokalnym realizowane na terenie gminy. Źródłem zasileń do funduszy są:

- w całości wpływy z opłat za usuwanie krzewów i drzew na terenie gminy
- 50% wpływów z opłat i kar za składowanie odpadów na terenie gminy
- 20% wpływów z pozostałych opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz za szczególne korzystanie ze środowiska, a także kar za naruszanie tych warunków
- dobrowolne wpłaty, darowizny i zapisy oraz świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji, a także wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej

- 60% wpływów z opłat eksploatacyjnych za wydobytą kopalinę oraz kar pieniężnych ustalonych na podstawie przepisów ustawy *Prawo geologiczne i górnicze*.

Środki zgromadzone w GFOŚiGW zgodnie z zapisem ustawy POŚ mogą być wydatkowane na następujące cele:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych służących ochronie środowiska i gospodarki wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej
- urządzenie i utrzymanie terenów zielonych, zadrzewień, zakrzewień oraz parków
- realizację działań związanych z gospodarowaniem odpadami
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom
- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach występowania przekroczeń standardów jakości środowiska
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii
- wspieranie ekologicznych form transportu
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody
- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska

Wydatki na ochronę środowiska poniesione w poszczególnych gminach Powiatu Strzelce Opolskie zestawiono w tabeli nr 4.1-3.

Tabela 4.1-3. Wydatki na ochronę środowiska w poniesione w poszczególnych gminach Powiatu Strzelce Opolskie.

Pozycja	Gmina Izbicko	Gmina Jemielnica	Gmina Kolonowskie	Gmina Leśnica	Gmina Strzelce Op.	Gmina Ujazd	Gmina Zawadzkie	Gminy Suma	Powiat Strzelce Op.
Rok 2000									
Wydatki na OŚ ogółem	392	1373914	79371	1812879	6833446	1396964	665727	11917688	1285319
w tym z GFOŚiGW	392	2890	15000	1812879	304147	1396964	25727	3312994	143500
w tym z budżetu gminy	0	1371024	64371	0	6529299	0	640000	8604694	1141819
Budżet gminy ogółem	14076943	8033337	7188485	8525222	43103169	7372465	11958281	100257902	40389880
Udział wydatków na OŚ w budżecie [%]	0,00	17,07	0,90	0,00	15,15	0,00	5,35	8,58	2,83
Rok 2001									
Wydatki na OS ogółem	231	3361476	19633	1104445	3529688	10578395	108473	18702341	164303
w tym z GFOŚiGW	231	2654	4634	1046062	198612	10471613	79631	11803437	142997
w tym z budżetu gminy	0	3358822	14999	58383	3331076	106782	28842	6898904	21306
Budżet gminy ogółem	8118398	12043632	8033396	13288955	47233787	8444996	14478764	111641928	42304214
Udział wydatków na OŚ w budżecie [%]	0,00	27,89	0,19	0,44	7,05	1,26	0,20	6,18	0,05
Rok 2002									
Wydatki na OS ogółem	74900	3654225	211410	2801705	2538965	8950352	199437	18430994	486956
w tym z GFOŚiGW	74900	4201	16995	1043223	420413	7722344	85655	9367731	208260
w tym z budżetu gminy	0	3650024	194415	1758482	2118552	1228008	113782	9063263	278696
Budżet gminy ogółem	7271436	9783675	7749574	13969254	46799337	11973565	16816968	114363809	38789131
Udział wydatków na OŚ w budżecie [%]	0,00	37,31	2,51	12,59	4,53	10,26	0,68	7,92	0,72
Rok 2003									
Wydatki na OS ogółem	b.d.	b.d.	264115	3880000	3049776	17263920	143500	24601311	262810
w tym z GFOŚiGW	b.d.	b.d.	71000	3835000	613656	15350000	98500	19968156	202000
w tym z budżetu gminy	b.d.	b.d.	193115	45000	2436120	1913920	45000	4633155	60810
Budżet gminy ogółem	7547589	b.d.	7975800	13030280	46484896	13135527	16646889	104820981	34856346
Udział wydatków na OŚ w budżecie [%]	b.d.	b.d.	2,42	0,35	5,24	14,57	0,27	4,42	0,17

4.2. Potencjalne źródła finansowania inwestycji proekologicznych

Sytuacja budżetowa wielu jednostek samorządu terytorialnego jest bardzo trudna. Większość z nich nie jest w stanie samodzielnie podołać finansowaniu inwestycji ekologicznych, dlatego też działania ich ograniczają się do utrzymania stanu istniejącego. Z powyższego wynika konieczność poszukiwania zewnętrznych źródeł środków na realizację inwestycji, do których można zaliczyć:

- rynki finansowe – banki komercyjne, emisję obligacji, leasing
- formy partnerstwa publiczno-prawnego
- państwowe Fundusze Ekologiczne
- instrumenty finansowe polityki przedakcesyjnej Unii Europejskiej, Fundusz Spójności, Fundusze strukturalne i Fundusz małych grantów
- instytucje i programy pomocowe

W kolejnych rozdziałach przedstawiona została krótka charakterystyka zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji samorządowych w dziedzinie ochrony środowiska.

4.2.1. Rynki finansowe

Podstawową formą pozyskania funduszy jest zaciągnięcie kredytu w banku komercyjnym. Warunki spłaty kredytu, opłaty, prowizje oraz oprocentowanie są przedmiotem indywidualnych negocjacji pomiędzy bankiem a jednostką samorządową. Poniżej znajduje się lista banków wspierających inwestycje proekologiczne:

- **Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.** – oferuje kredyty preferencyjne z obniżonym oprocentowaniem, o które mogą się ubiegać osoby indywidualne, podmioty reprezentujące wszystkie formy własności oraz jednostki samorządu terytorialnego. Linie kredytowania obejmują m.in.: wodociągi wiejskie, oczyszczalnie przydomowe, oczyszczalnie ścieków i kanalizacje zbiorcze.
- **Bank Gospodarstwa Krajowego** – jest bankiem państwowym wspierającym inwestycje w trzech sektorach: mieszkalnictwo łącznie z problematyką oszczędności energii, małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) oraz przedsięwzięcia inwestycyjno-rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego. W ostatnim sektorze bank oferuje pełen zakres usług podczas emisji obligacji komunalnych.
- **Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A.** – jego oferta jest skierowana do samorządów terytorialnych oraz przedsiębiorców realizujących zadania komunalne na podstawie umów z gminą. Przedmiotem kredytowania mogą być m.in.: wodociągi, oczyszczalnie ścieków, zagospodarowanie odpadów stałych, transport miejski, modernizacja dróg, ciepłownictwo.
- **Bank Ochrony Środowiska S.A.** – uniwersalny bank specjalizujący się w obsłudze finansowej przedsięwzięć służących ochronie środowiska. Oferta BOŚ S.A. skierowana jest do jednostek samorządu terytorialnego,

przedsiębiorców i osób fizycznych. Dofinansowanie obejmuje inwestycje w dziedzinach: ochrona atmosfery, ochrona wód, gospodarka wodna, ochrona powierzchni ziemi, ochrona przyrody, monitoring i edukacja ekologiczna. Dostępne formy finansowania to głównie kredyty komercyjne wraz z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów: NFOŚiGW, WFOŚiGW, EFRWP – „Counterpart Fund”, Fundacja „Polska Wieś 2000” im. M. Rataja; ponadto kredyty komercyjne i konsorcjalne.

- **Bank Światowy** – jego środki mogą być przeznaczane na inwestycje infrastrukturalne, w tym: budowę systemów wodociągowych oraz systemów kanalizacji/zbierania i utylizacji ścieków, tworzenie systemów zarządzania odpadami stałymi wraz z wyposażeniem do ich utylizacji, poprawę stanu infrastruktury drogowej. Wnioskodawcami mogą być: gminy wiejskie, wiejsko-miejskie i miejskie (poniżej 15000 mieszkańców).

Ponadto samorzady mogą korzystać z usług: Banku Śląskiego S.A., Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOiR), Gospodarczego Banku Wielkopolskiego S.A. w Poznaniu, Kredyt Banku S.A., Powszechnego Banku Kredytowego S.A i in.

Kolejną formą pozyskania środków na długo- i średnioterminowe inwestycje miast i gmin jest emisja obligacji komunalnych. Są one instrumentami dłużnymi na rynku kapitałowym. Funkcjonowanie obligacji opiera się na zasadzie, że emitent (strona emitująca) potwierdza zaciągnięcie długu finansowego wobec obligatariusza (strona nabywająca) oraz zobowiązuje się do wykupu obligacji na ustalonych wcześniej warunkach. Zatem w swej istocie jest to forma zaciągnięcia kredytu na korzystnych dla emitenta warunkach. Jednostki samorządu terytorialnego są uprawnione do wydawania obligacji komunalnych. Procedura ich emisji powinna być poprzedzona uchwałą rady gminy oraz opinią regionalnej izby obrachunkowej, co do możliwości ich terminowego wykupu.

Emisją obligacji w imieniu jednostek samorządowych zajmują się banki komercyjne, oferując w tym zakresie kompleksowe usługi obejmujące:

- opracowanie koncepcji emisji obligacji z uwzględnieniem potrzeb inwestycyjnych jednostki samorządowej i struktury finansowania inwestycji,
- opracowanie planu i dokumentu emisyjnego oraz wzorów obligacji, umów, regulaminów wraz z uzyskaniem akceptacji odpowiednich organów,
- zorganizowanie emisji obligacji na rynku pierwotnym wraz z ewentualnym gwarantowaniem oraz rozliczaniem i rejestrowaniem transakcji,
- zorganizowanie obrotu obligacjami na rynku wtórnym, obsługa depozytu, ewentualnie gwarantowanie wykupu obligacji i wypłata odsetek.

Oprocentowanie obligacji komunalnych jest zmienne, opiera się głównie na rentowności 52-tygodniowych bonów skarbowych (traktowanych jako instrument bazowy) powiększonej o indywidualną marżę odzwierciedlającą ryzyko kredytowe emitenta. Jednakże każdorazowo szczegółowy zakres

świadczonych usług jest przedmiotem indywidualnej umowy zawieranej pomiędzy bankiem a jednostką samorządu terytorialnego.

W ciągu ostatnich lat rosnącą popularnością cieszy się **leasing** – będący alternatywną formą pozyskiwania środków na realizację inwestycji. Jest to forma finansowania polegająca na oddaniu na określony czas przedmiotu umowy w posiadanie użytkownika, który za opłatą korzysta z niego z zastrzeżeniem zwrotu tego przedmiotu lub z opcją wykupu po zakończeniu okresu umowy. Leasingiem objęte mogą być m.in.: przedmioty będące środkami trwałymi na mocy istniejących przepisów, maszyny i urządzenia przemysłowe; ponadto linie technologiczne i produkcyjne, środki transportu, sprzęt komputerowy i biurowy. Możliwe jest także finansowanie specyficznych inwestycji na podstawie odrębnych umów indywidualnych pomiędzy leasingodawcą a leasingobiorcą. Konkretnie rozwiązania są jednak przedmiotem negocjacji pomiędzy stronami. Dalsze informacje można znaleźć w ofertach handlowych poszczególnych instytucji zajmujących się leasingiem. Poniżej znajduje się ich przykładowa lista:

- Bankowe Towarzystwo Leasingowe
- BEL Leasing Sp. z o.o.
- Centralne Towarzystwo Leasingowe S.A.
- Centrum Leasingu i Finansów CLiF S.A.
- Ekoleasing S.A.
- Kredyt Lease S.A.

4.2.2. Formy partnerstwa publiczno-prawnego

Partnerstwo publiczno-prawne jest – według jednej z definicji – opartym na umowie porozumieniem między jednostką publiczną a podmiotem prywatnym o charakterze komercyjnym. Z prawnego punktu widzenia istotą partnerstwa publiczno-prywatnego jest powierzenie podmiotowi prywatnemu zadania publicznego. Odpowiedzialność publicznoprawną za jego wykonanie ponosi jednak podmiot publiczny, którym mogą być zarówno jednostki centralne, jak i jednostki samorządu terytorialnego.

Partnerstwo przyjmuje często formę umowy cywilnoprawnej, której stronami są partner publiczny i partner prywatny, albo spółka prawa handlowego tych podmiotów. W uproszczeniu, finansowanie poprzez partnerstwo polega na tym, że pieniądze na inwestycje wykląda inwestor prywatny, najczęściej ze środków pochodzących z kredytów bankowych. W zależności od treści umowy buduje on (czasem modernizuje, a niekiedy tylko utrzymuje i eksploatuje) obiekt infrastrukturalny, a zwrot z inwestycji mają mu zapewnić wpływy z eksploatacji obiektu. Często inwestor prywatny dodatkowo oprócz tych wpływów otrzymuje od partnera państwowego okresowe, ryczałtowe płatności związane z utrzymywaniem i eksploatacją obiektu (tzw. strumień płatności).

W umowie partner publiczny zobowiązuje się zatem zapewnić (lub zabezpieczyć) przychody partnera prywatnego, przez co zaciąga

długoletnie zobowiązania finansowe. Zgodnie z *Ustawą z 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych* łączna kwota długu podmiotu sektora finansów publicznych na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60% jego dochodów w danym roku budżetowym. Według Ministerstwa Finansów do „łącznej kwoty długu” zalicza się nie tylko faktyczne zobowiązania z tytułu kredytów czy pożyczek zaciągniętych przez jednostkę sektora publicznego wskutek niedoboru publicznego, lecz również wszelkie zobowiązania wynikające z zawartych umów, które dopiero mogą się pojawić. Odnosi się to także do strumienia płatności, który – choć rozłożony w czasie – to w łącznej wysokości często przekracza dopuszczalny limit 60%.

4.2.3. Państwowe Fundusze Ekologiczne

Podstawę systemu finansowania inwestycji proekologicznych w Polsce stanowią Fundusze Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej – dzielące się zgodnie z podziałem administracyjnym na poziomy: narodowy, wojewódzki, powiatowy i gminny. Fundusze te zostały powołane w celu zapewnienia ciągłości oraz uniezależnienia źródeł finansowania inwestycji ekologicznych od budżetu państwa. Obecnie stanowią one najbardziej znane źródło dotacji i pożyczek dla podmiotów realizujących inwestycje z zakresu ochrony środowiska. Dodatkowo powiaty mogą korzystać ze wsparcia Funduszu Leśnego w zakresie zwiększania lesistości na swoim obszarze.

W ostatnich latach obserwuje się zmianę struktury finansowania inwestycji ochronnych, wzrasta zaangażowanie prywatnego kapitału, budżetów samorządów terytorialnych oraz jednostek gospodarczych. Ponadto NFOŚiGW dąży do zastępowania dotacji w coraz większym stopniu pożyczkami, a pożyczek - kredytami preferencyjnymi pochodzącymi z banków komercyjnych. Zabiegi te mają na celu urynkowanie systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce i dostosowanie go do wymogów Unii Europejskiej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

ul. Konstruktorska 3a; 02-673 Warszawa

tel.:(022) 849 00 79, fax (022) 849 72 72

www.nfosigw.gov.pl; e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl

Misją Narodowego Funduszu jest wspieranie konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju kraju oraz wynikających z niej celów i zadań polityki ekologicznej państwa.

NFOŚiGW działa w oparciu o ustawę *Prawo ochrony środowiska* oraz *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 20 grudnia 2002r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej* (Dz. U. Nr 230 poz. 1934 z 24.12.2002r.).

Dofinansowanie może być przyznane na cele zgodne z listą programów priorytetowych NFOŚiGW, powstających w oparciu o *Program wykonawczy*

do *II Polityki ekologicznej państwa*, Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w UE, Strategię Ekologicznej Integracji z UE, zobowiązania międzynarodowe, propozycje ministra środowiska oraz wojewódzkie listy przedsięwzięć priorytetowych. Precyzują one grupy zadań w poszczególnych dziedzinach, którymi są:

- ochrona wód i gospodarka wodna
- ochrona powietrza
- ochrona powierzchni ziemi i leśnictwo
- ochrona przyrody i krajobrazu
- geologia i górnictwo
- edukacja ekologiczna
- programy międzydziedzinowe
- państwowy monitoring środowiska
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska
- ekspertyzy i prace badawcze

Środki pozostające w dyspozycji NFOŚiGW pochodzą głównie z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz kar za naruszanie warunków korzystania z komponentów środowiska. Ponadto źródłem zasileń mogą również być dochody z tytułu opłat produktowych i depozytowych, posiadanych udziałów w spółkach, odsetek od udzielanych pożyczek, emisji obligacji, zysków z obrotu papierami wartościowymi, zaciągania kredytów, oprocentowania rachunków i lokat bankowych, wpłat z innych funduszy, wpływów z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dobrowolnych wpłat, zapisów i darowizn zakładów pracy, osób fizycznych i prawnych; świadczeń rzeczowych pochodzących z fundacji i innych dochodów określonych przez Radę Ministrów. Wsparcie z Narodowego Funduszu może przybierać następujące formy:

- **finansowanie dotacyjne** – dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia;
- **finansowanie pożyczkowe** – pożyczki ze środków NFOŚiGW, kredyty udzielane przez banki ze środków NFOŚiGW, konsorcja – wspólne finansowanie NFOŚiGW z bankami, linie kredytowe ze środków NFOŚiGW obsługiwane przez banki;
- **finansowanie kapitałowe** – obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych lub istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe i uczelnie, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), administracja państwowa oraz osoby fizyczne.

Wnioski o dofinansowanie można składać w dowolnym terminie. Dotychczas obowiązujące sesje rozpatrywania wniosków zastąpiono listą rankingową aktualizowaną co dwa miesiące.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu

ul. Krakowska 53; 45-018 Opole

tel.:(077) 45 37 611, fax: (077) 45 37 611

www.wfosigw.opole.pl; e-mail: biuro@wfosigw.opole.pl

Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej istnieją w każdym województwie i udzielają wsparcia finansowego projektom i inwestycjom zgodnie z kryteriami i priorytetami przyjętymi na danym terenie. Od 1993r., z chwilą uzyskania osobowości prawnej, fundusze uzyskały dodatkowo prawo udzielania pożyczek preferencyjnych obok dotacji. Przedsięwzięcia uznane za nadrzędne przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Opolu są zgodne z aktualną polityką ekologiczną państwa, regionalnymi i lokalnymi programami ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki pozostające w dyspozycji WFOŚiGW pochodzą głównie z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz kar za naruszanie warunków korzystania z komponentów środowiska. Źródłem zasileń mogą również być dochody z tytułu posiadanych udziałów w spółkach, odsetek od udzielanych pożyczek, emisji obligacji, zysków z obrotu papierami wartościowymi, zaciągania kredytów, oprocentowania rachunków i lokat bankowych, wpłat z innych funduszy, wpływów z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dobrowolnych wpłat, zapisów i darowizn zakładów pracy, osób fizycznych i prawnych; świadczeń rzeczowych pochodzących z fundacji i innych dochodów określonych przez Radę Ministrów. Środki WFOŚiGW przeznaczone są głównie na:

- bezpośrednią pomoc finansową w formie pożyczek bądź dotacji udzielaną podmiotom gospodarczym, jednostkom samorządowym oraz innym instytucjom na działania proekologiczne
- dopłaty do oprocentowania kredytów preferencyjnych
- wydatki na obsługę zaciągniętych kredytów
- wydatki związane z bieżącym funkcjonowaniem rad nadzorczych, zarządów i biur oraz własnymi zakupami inwestycyjnymi

Fundusz Leśny

Fundusz Leśny działa w oparciu o przepisy *Ustawy o Lasach z dn. 28.09.1991r.* (Dz. U. Nr 101 poz. 444 z późn. zm.), gromadzi środki pochodzące z należności, kar i opłat związanych z działalnością Lasów Państwowych, dotacji budżetowych oraz odszkodowań. Pozostaje on do dyspozycji Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Środki z niego mogą być wydatkowane na zadania podstawowe związane z gospodarką leśną, tworzenie niezbędnej infrastruktury leśnej, sporządzanie planów urządzenia lasu, badania naukowe i in. zgodne z wytycznymi ustawy.

Fundusz ten stanowi również ważne źródło środków wspierania Krajowego Programu Zwiększania Lesistości i z tego tytułu o dofinansowanie mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego. Droga ubiegania się o środki Funduszu Leśnego na wsparcie zalesień przedstawia się następująco:

- starosta opracowuje w układzie gmin informacje o występujących potrzebach w zakresie zalesienia, wykaz właścicieli gruntów, lokalizację i powierzchnię gruntu, a także wielkość oczekiwanego dofinansowania
- na podstawie danych pochodzących ze starostwa nadleśnictwa opracowują plan zalesienia dla Powiatu, a następnie za pośrednictwem Dyrektora Regionalnego występują o przyznanie środków do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych
- Dyrektor Generalny przygotowuje projekt planu wydatków z Funduszu Leśnego i konsultuje go zarządem województw oraz z Ministrem Środowiska
- po dokonaniu uzgodnień dyrektor Generalny LP zatwierdza plan roczny wydatków z Funduszu Leśnego.

4.2.4. Pomoc unijna

Obecnie Polska znajduje się w okresie przejściowym, wkrótce – w maju 2004r. stanie się pełnoprawnym członkiem wspólnoty. W związku z tym jeszcze przez pewien okres pomoc unijna napływać będzie dwoma drogami: z jednej strony poprzez funkcjonujące nadal do 2006r. Fundusze Przedakcesyjne, a z drugiej poprzez nowe źródła wsparcia – Fundusz Spójności i Fundusze Strukturalne.

Fundusze Przedakcesyjne są to środki bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej Polsce przez UE w celu niwelacji różnic gospodarczych oraz przygotowania naszego kraju do członkostwa we Wspólnocie. W Polsce funkcjonują obecnie trzy instrumenty wsparcia przedakcesyjnego: programy PHARE, ISPA oraz SAPARD.

Program PHARE – Poland Hungary Assistance to Restructuring their Economies

Program ten powstał w 1989r. jako pomoc Unii Europejskiej dla państw kandydujących, początkowo z przeznaczeniem jedynie dla Polski i Węgier. Od 1990r. pomoc z niego objęła również swoim zasięgiem Bułgarię, Jugosławię, Czechosłowację i NRD, a następnie Albanie, Rumunię, Estonię, Litwę oraz Łotwę. Aktualnie korzysta z niego dziesięciu beneficjentów – państwa kandydujące do UE.

Od 2000r. PHARE jest zintegrowany z programami ISPA i SAPARD w ramach Partnerstwa dla Członkostwa. W tym roku również program ten został przedłużony pod nazwą PHARE 2 z budżetem dla państw Europy Środkowo – Wschodniej około 1,5 mld euro rocznie.

Jednym z przejawów reorientacji programu PHARE pod kątem przyszłej pomocy strukturalnej UE było wprowadzenie w 2001r. przez Komisję Europejską dwuletniego cyklu programowania pomocy. Z uwagi na fakt, iż datę przystąpienia Polski do Wspólnoty wyznaczono na maj 2004r., ostatnie programowanie w ramach tego instrumentu przedakcesyjnego miało miejsce w bieżącym roku. Pomoc finansowa będzie przeznaczana na kontynuację rozpoczętych projektów oraz na przyjęte do realizacji w ostatnim programowaniu. Komisja zaznaczyła jednak, że w momencie akcesji środki alokowane w PHARE, które nie zostaną wydane, będą nadal dostępne w ramach rozdziału 7 budżetu Komisji Europejskiej.

ISPA – Instrument for Structural Policies for Pre-Accession

Celem przedakcesyjnego instrumentu wsparcia strukturalnego – ISPA – jest finansowanie w dziesięciu państwach kandydujących dużych projektów inwestycyjnych w sektorach środowiska i transportu. Zasady działania funduszu zostały określone w rozporządzeniu Rady Unii Europejskiej nr 1267/99 i nawiązują do Funduszu Spójności. Lista potencjalnych projektów przewidzianych do współfinansowania przez ISPA w obszarze transportu w latach 2000÷2006 zawarta jest w Narodowej Strategii dla Sektora Transportu, a priorytetowe zadania w dziedzinie ochrony środowiska określono w dokumencie: Strategia wykorzystania ISPA jako instrumentu realizacji polityki ekologicznej państwa.

Skala projektów przyjmowanych do realizacji w ramach funduszu ISPA musi być odpowiednio duża, aby wywarła znaczący wpływ w obszarze ochrony środowiska i transportu. W związku z tym minimalny koszt realizacji projektu ustalono na 5 mln euro. W praktyce państwa zgłaszają projekty o wartości 20 – 40 mln euro. Kwota dofinansowania z funduszu ISPA zależy od wypadkowych parametrów społeczno-ekonomicznych, w tym od: liczby ludności, wielkości PKB na głowę mieszkańca liczonego według parytetu siły nabywczej oraz powierzchni kraju.

Propozycje finansowania przedsięwzięć transportowych składa: w sektorze drogowym – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, w sektorze kolejowym PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., natomiast w dziedzinie ochrony środowiska projekty przedstawiają samorzady lub ich związki.

Zakres wniosku do funduszu ISPA określa szczegółowo Rozporządzenie Rady Unii Europejskiej ustanawiające ten fundusz. Zobowiązuje on ubiegającego się o wsparcie do dostarczenia niezbędnej dokumentacji w tym: studium wykonalności, oceny wstępnej (ex-ante) oraz wskazania możliwych rozwiązań alternatywnych.

W latach 2000÷2002 Komisja Europejska zaakceptowała dofinansowanie 54 polskich projektów z zakresu ochrony środowiska i transportu, łączne wsparcie z funduszu ISPA wyniosło w tym okresie ponad 1 mld euro. Budżet ISPA ustalono na poziomie 1,04 mld euro rocznie w okresie od roku 2000 do 2006. Według wytycznych Komisji Europejskiej dofinansowanie dla Polski

kształtuje się na poziomie 30 - 37% (kwotowo 312 – 385 mln euro rocznie) z przeznaczeniem na sektory transportu i ochrony środowiska w równej wysokości.

W momencie przystąpienia do Unii Europejskiej Polska jako państwo członkowskie przestanie być beneficjentem tego instrumentu. Wszystkie projekty zatwierdzone wcześniej w ramach ISPA oraz dalsza pomoc w zakresie spójności społecznej i gospodarczej będą kontynuowane w ramach działającego na zbliżonych zasadach Funduszu Spójności.

SAPARD – Special Accession Program for Agriculture and Rural Development

Przedakcesyjny Instrument Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich został uruchomiony ze względu na słaby rozwój gospodarczy państw kandydujących w tej dziedzinie. Jest to program wieloletni obejmujący okres lat 2000 – 2006. SAPARD jest programem odnawialnym i w następnych latach na te same cele zostaną przeznaczone kolejne środki. Wysokość środków przyznawanych Polsce zależy od kryteriów przyjętych przez Komisję Europejską m.in. od: liczby ludności rolniczej, powierzchni użytków rolnych, wielkości produktu krajowego brutto w przeliczeniu na mieszkańca oraz specyfiki terytorialnej. Podstawowe kierunki działań w ramach programu SAPARD to:

- **inwestycje w gospodarstwach rolnych** (15% całości środków) służące podniesieniu jakości produkcji mleka do standardów UE, modernizacji gospodarstw specjalizujących się w produkcji zwierząt rzeźnych, dostosowaniu gospodarstw rolnych do standardów unijnych w zakresie ochrony środowiska,
- **rozwój i poprawa infrastruktury wiejskiej** (45% całości środków) poprzez: budowę i rozbudowę sieci wodociagowych, budowę stacji uzdatniania wody (podniesienie jakości wody do norm istniejących w przetwórstwie), rozbudowę i budowę kanalizacji i oczyszczalni ścieków, wdrożenie programów gospodarki odpadami stałymi, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, budowę dróg lokalnych i rozbudowę infrastruktury telekomunikacyjnej,
- **poprawa przetwórstwa produktów rolnych i rybołówstwa** (35% całości środków) w celu podniesienia jakości produktów (mlecznych, mięsnych, rybnych, owocowych i warzywnych), dostosowania zakładów przetwórczych (mleka, mięsa, ryb, owoców i warzyw), zwiększenia efektywności funkcjonowania grup producentów i ich związków (sektor mleka, mięsa, ryb, owoców i warzyw),
- **zróżnicowanie działalności gospodarczej**, które zapewni mieszkańcom alternatywne źródła dochodu (5% całości środków) - granty na inwestycje w zakresie działalności gospodarczej poza tradycyjnym rolnictwem, granty na małą infrastrukturę turystyczną, wspieranie działań promocyjnych i marketingowych w zakresie działalności poza tradycyjnym rolnictwem (beneficjentami będą mogły zostać organizacje

pozarządowe oraz samorządy), projekty pilotażowe w zakresie zalesiania i ochrony środowiska w rolnictwie.

Z pomocy programu SAPARD mogą korzystać: rolnicy indywidualni (modernizacja gospodarstw rolnych), przedsiębiorstwa (dostosowanie produkcji żywności do standardów UE), gminy (drogi, oczyszczalnie ścieków). Wkład ze strony unijnej i rządu polskiego nie może przekroczyć wartości 75% łącznej sumy wydatków, pozostałe 25% stanowi wkład własny beneficjenta. Projekty dzielone są na dwie grupy:

- inwestycje zwiększające dochody (modernizacja zakładu, rozpoczęcie działalności agroturystycznej) – górna granica dofinansowania to 50% kosztów przedsięwzięcia,
- inwestycje nie zwiększające dochodów, w tym przypadku pomoc może przekroczyć 50% nakładów

Zbieraniem projektów do SAPARD-u oraz ich rozliczaniem zajmuje się Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa, działająca za pośrednictwem regionalnych oddziałów znajdujących się w poszczególnych województwach. Projekty podlegają ocenie merytorycznej w Regionalnych Komitetach Sterujących, a nad całością czuwa Krajowy Komitet Sterujący pod przewodnictwem Ministra Rolnictwa.

Istotną kwestią jest sposób udzielania pomocy, główną zasadą Programu jest udział własny inwestora. Można to przedstawić w zwięzłej formie – najpierw inwestycja, potem dotacja. Oznacza to, że środki z programu SAPARD są refundowane po zakończeniu inwestycji, w związku z czym niezbędne jest zapewnienie krótkoterminowego finansowania w kwocie przewidywanej dotacji. W polskich realiach gospodarczych tak duży udział własny może być poważnym utrudnieniem, a w niektórych przypadkach przeszkodą nie do pokonania.

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej władze samorządowe, które planują przeprowadzenie inwestycji z zakresu ochrony środowiska, będą mogły się ubiegać o wsparcie ze środków Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych, głównie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Fundusz Spójności

Fundusz Spójności został utworzony na mocy postanowień art. 161 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Traktat z Maastricht) oraz Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej Nr 1164/94/WE z dn. 16 maja 1994r. Zakres działania funduszu obejmuje pomoc o zasięgu krajowym. Środki finansowe są kierowane do państw członkowskich, w których produkt krajowy brutto (PKB) per capita jest niższy niż 90% średniej unijnej, a także w których opracowany został program zmierzający do spełnienia kryteriów konwergencji. Fundusz Spójności współfinansuje duże projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu. Podstawą przygotowania

projektów do Funduszu Spójności są: Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004÷2006, Strategia wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004÷2006 oraz odpowiednie strategie sektorowe.

Współfinansowanie mogą uzyskać projekty z zakresu:

- **gospodarki wodno-ściekowej** zmierzające do poprawy jakości wód powierzchniowych oraz polepszenia jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia poprzez: budowę i modernizację kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowych, oczyszczalni ścieków oraz urządzeń uzdatniających wodę,
- **gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi** poprzez: budowę, rozbudowę oraz modernizację składowisk odpadów komunalnych, tworzenie systemów recyklingu i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych (sortownie, kompostownie, spalarnie) oraz rekultywację terenów zdegradowanych przez przemysł i inne szkodliwe oddziaływania,
- **ochrony powietrza i poprawy jego jakości** m.in. poprzez: modernizację i rozbudowę miejskich systemów ciepłowniczych połączoną z likwidacją „niskiej emisji” w strefach o znaczących przekroczeniach dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu,
- **ochrony przeciwpowodziowej**
- **inne zgodne z postanowieniami art. 130 r Traktatu z Maastricht**

Podstawowe wymogi dotyczące ubiegania się o środki z Funduszu Spójności:

- **odbiorca pomocy** – beneficjentem pomocy mogą być jednostki samorządu terytorialnego, tworzone przez nie związki gmin lub inne podmioty publiczne – np. przedsiębiorstwa komunalne
- **wielkość inwestycji** – projekty o wartości **powyżej 10 mln euro**
- **zasięg oddziaływania** – akceptowane są inwestycje o znaczeniu ogólnokrajowym lub transregionalnym, pod warunkiem redukcji zanieczyszczeń na dużą skalę przy możliwie najniższych kosztach jej realizacji. Oznacza to zatem wymóg dbałości o efektywność ekonomiczną i ekologiczną.

Przedsięwzięcia przewidziane do dofinansowania w ramach Funduszu muszą być składane w fazie przed przetargiem. Zgłaszany projekt powinien zawierać wstępne studium wykonalności typu *pre-feasibility* lub też studium takie powinno być w trakcie opracowania. Przewidywane dofinansowanie nie może przekroczyć poziomu 80÷85% kosztów kwalifikowanych, do których zaliczone mogą być wydatki związane z:

- fazą planowania i projektowania,
- zakupem terenu,
- przygotowaniem terenu,
- budową obiektów inwestycji – koszty siły roboczej, materiałów, użycia sprzętu oraz trwałego wyposażenia w trakcie budowy,
- zakupem sprzętu i wyposażenia przeznaczonego do zainstalowania na stałe w obiekcie,

- zarządzaniem projektem, przeprowadzeniem audytu, obsługą prawną i księgową, kosztami specjalistycznych porad technicznych,
- promocją inwestycji i działaniami informacyjnymi,
- wniesieniem opłat i uregulowaniem podatków, w tym podatku VAT

Finansowanie projektów z Funduszu opiera się na zasadzie dodatkowości tzn. uzupełnieniu środków własnych inwestora. Wkład własny beneficjent zobowiązany jest wnieść w wysokości minimum 15% kosztów inwestycji, środki te mogą pochodzić z: budżetu gminy, zysków przedsiębiorstw publicznych, środków Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a także ze źródeł niezależnych jak np. międzynarodowe instytucje finansowe – Europejski Bank Inwestycyjny czy Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR).

Procedura składania i przyjmowania wniosków rozpoczyna się przygotowaniem wniosku wstępnego tzw. karty potencjalnego przedsięwzięcia, którą można uzyskać we właściwym WFOŚiGW. Po wypełnieniu wniosku należy przekazać go do WFOŚiGW oraz zarejestrować projekt w **Internetowym Systemie Ewidencji Kart Projektów (ISEKP)**.

Pierwszej, wstępnej oceny projektu dokonywać będzie WFOŚiGW, projekty nie spełniające wymagań formalnych będą zwracane beneficjentom do poprawienia. Natomiast prawidłowo przygotowane zostaną przekazane do NFOŚiGW, który na podstawie kryteriów szczegółowych sporządzi listę najlepiej przygotowanych projektów. Kolejnym etapem jest ocena wytypowanych projektów przez Ministerstwo Środowiska i Komitet Sterujący d/s Funduszu Spójności. Po wydaniu pozytywnej decyzji ministra, dla najlepszych projektów przygotowane będą **Aplikacje do Funduszu Spójności**, co może zostać sfinansowane w ramach pomocy technicznej.

Aplikacje przygotowywane są przy współpracy MŚ i NFOŚiGW, następnie gotowy projekt zawierający wszystkie niezbędne dokumenty, w tym studium wykonalności, ocenę oddziaływania na środowisko, analizy ekonomiczne i finansowe; przekazywany będzie za pośrednictwem Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej do Komisji Europejskiej, która po rozpatrzeniu podejmie ostateczną decyzję o przyznaniu dofinansowania.

Fundusze strukturalne

Fundusze te podobnie jak Fundusz Spójności są ważnym instrumentem polityki strukturalnej w Unii Europejskiej. Powstały w celu zapewnienia wszechstronnego i harmonijnego rozwoju wspólnoty poprzez restrukturyzację i modernizację gospodarek krajów członkowskich. Pomoc z tych funduszy jest kierowana do tych sektorów i regionów, których poziom rozwoju ekonomicznego kształtuje się poniżej średniego poziomu w UE. Dostęp do środków funduszy strukturalnych jest dla Polski szansa na wyrównanie dysproporcji w rozwoju poszczególnych regionów kraju oraz stopniowego zbliżania się do średniej unijnej. Pomoc na ochronę środowiska z funduszy strukturalnych kierowana jest bezpośrednio do regionów, w których poziom

PKB per capita jest niższy niż 75% średniej unijnej, w przypadku Polski kryterium to spełniają wszystkie regiony kraju.

Aktualnie funkcjonują cztery fundusze strukturalne:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Europejski Fundusz Społeczny (EFS),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Gwarancji (EFOiGR),
- Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa.

W przypadku korzystania ze środków funduszy strukturalnych Komisja Europejska zatwierdza jedynie dokumenty programowe (zwłaszcza operacyjne), a nie projekty indywidualnie. Główna odpowiedzialność spoczywa w tym wypadku na krajowych instytucjach zarządzających, KE akceptuje jedynie przedsięwzięcia pod warunkiem ich zgodności z celami każdego z programów operacyjnych i zachowaniem warunków wybieralności projektów w ramach odpowiednich funduszy strukturalnych.

Inicjatywy w dziedzinie ochrony środowiska będą współfinansowane głównie z EFRR i realizowane w ramach dwóch programów operacyjnych opracowanych przez rząd polski na podstawie Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004 – 2006, są to: **Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)** oraz **Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw”**.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

Celem ZPORR jest zapewnienie wszystkim regionom w Polsce udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych gospodarki poprzez tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów i przeciwdziałanie marginalizacji pewnych obszarów. Pomoc z tego programu skierowana jest do jednostek samorządu terytorialnego – gmin, powiatów i ich związków oraz województw; a także do instytucji naukowych, instytucji rynku pracy, agencji rozwoju regionalnego i instytucji wspierania przedsiębiorczości. Ogółem pomoc w ramach tego programu na lata 2004÷2006 przewidziana jest w wysokości ponad 4 mld euro.

Jednym z priorytetowych działań ZOPRR jest wspieranie dużych inwestycji infrastrukturalnych (o wartości do 10 mln euro) w dziedzinie ochrony środowiska dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury o znaczeniu regionalnym, w tym zakresie mieszczą się projekty dotyczące:

- zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków,
- gospodarki odpadami,
- poprawy jakości powietrza,
- ochrony przeciwpowodziowej,
- wsparcia zarządzania ochroną środowiska,
- wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Preferowane będą projekty o wartości:

- minimum 2 mln euro w zakresie infrastruktury wodno-ściekowej i odnawialnych źródeł energii,
- minimum 0,5 mln euro w aspekcie zarządzania ochroną środowiska,
- minimum 1 mln euro w odniesieniu do pozostałych projektów infrastrukturalnych.

W programie uwzględniono również wsparcie dla rozbudowy infrastruktury lokalnej. Dofinansowanie jest przewidziane dla mniejszych projektów na terenach wiejskich i w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców) w zakresie: budowy i modernizacji urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków, zaopatrzenia w wodę i energię oraz gospodarki odpadami stałymi. Pierwszeństwo przysługiwać będzie projektom realizowanym w gminach o dochodach per capita poniżej 60% średniej danego województwa oraz o stopie bezrobocia przekraczającej 150% średniej w województwie, mającym wpływ na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i gospodarczej danego obszaru oraz przyczyniającym się do wzrostu zatrudnienia.

Ważnym celem realizowanym w ramach ZPORR jest również **rewitalizacja obszarów zdegradowanych**, czyli działania zmierzające do ożywienia gospodarczego i społecznego terenów zdegradowanych, w tym zwiększenie ich potencjału turystycznego i kulturalnego. Wsparcie mogą uzyskać inwestycje proekologiczne takie, jak: wykonanie pasów zieleni, wykonanie osłon przeciwołnieniowych oraz ekranów akustycznych, zakładanie parków oraz zalesianie. Beneficjentami w tym przypadku mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki,
- osoby prawne z udziałem jednostek samorządu terytorialnego,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne nie objęte Krajowym Rejestrem Sądowym, finansowane częściowo lub w całości ze środków publicznych,
- fundacje i agencje, których założycielami są jednostki określone powyżej,
- spółki publiczno-prywatne,
- organizacje pozarządowe,
- wspólnoty mieszkaniowe.

Dofinansowanie w przypadku projektów infrastrukturalnych obejmuje m.in.: przygotowanie dokumentacji technicznej, wykup gruntów, uzbrojenie terenu, prace budowlano-montażowe, prace wykończeniowe, zakup wyposażenia, nadzór inżynierski. W zakresie rewitalizacji terenów zdegradowanych wydatki kwalifikowane dotyczą: kosztów prac przygotowawczych, sporządzania dokumentacji technicznej oraz prac inwestycyjnych.

Kwota przyznanego wsparcia z EFRR dla inwestycji w infrastrukturę ochrony środowiska nie może przekroczyć 75% kosztów kwalifikowanych, a w odniesieniu do inwestycji generujących znaczący zysk udział ten nie będzie przekraczał 50%. Działania związane z infrastrukturą lokalną oraz rewitalizacją terenów zdegradowanych mogą uzyskać wsparcie w wysokości

maksimum 75% ze środków UE oraz dodatkowo 10% z budżetu państwa na obszarach gmin o najniższych dochodach własnych.

Procedura składania i oceny wniosków do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego rozpoczyna się złożeniem wniosku w Urzędzie Marszałkowskim, który dokona oceny jego kompletności pod względem formalnym.

W przypadku stwierdzenia braków projekt zostanie zwrócony wnioskodawcy do poprawy. Wnioski opracowane poprawnie zostaną przekazane do oceny merytorycznej przez panel ekspertów, którzy zweryfikują je pod kątem kryteriów zawartych w Uzupełnieniu ZOPRR i przyjętych przez Komitet Monitorujący ZOPRR. Zarząd Województwa na podstawie rekomendacji Regionalnego Komitetu Sterującego podejmować będzie decyzje o wyborze projektów do dofinansowania. Ostateczne umowy finansowe z beneficjentami zawierać będzie Wojewoda. Wypełnione wnioski do EFRR można składać jeszcze przed terminem wejścia Polski do Wspólnoty, a płatności dokonywane będą po akcesji.

Podobnie jak w przypadku wniosków do Funduszu Spójności, wniosek do EFRR przed jego złożeniem należy zarejestrować w bazie danych – systemie **ISEKP**.

Fundusz małych grantów – Counterpart Funds

Fundusz małych grantów przeznaczony jest głównie na wsparcie polskich instytucji i harmonizację polskiego prawa z prawem Unii Europejskiej, wyrównywanie poziomu rozwoju regionów w Polsce oraz zmniejszanie różnic pomiędzy regionami polskimi i unijnymi, a także na dofinansowanie polityki rozwoju regionalnego. W ramach tych celów środki Funduszu mogą być przeznaczane m.in. na: seminaria, szkolenia, kampanie informacyjne, prace studialne, ekspertyzy, badania, pomoc techniczną, publikacje, tłumaczenia oraz na projekty związane z upowszechnianiem wiedzy o Unii Europejskiej, a w szczególności o jej instytucjach i prawie. Dofinansowanie może zostać przyznane fundacjom, stowarzyszeniom, agencjom rozwoju regionalnego, szkołom wyższym, a także jednostkom samorządu terytorialnego i organom administracji publicznej.

Środki są przyznawane na zasadzie konkursu, przy czym górna granica dofinansowania projektu wynosi 20 tys. zł. Szczegółowych informacji o możliwościach korzystania z funduszy pomocowych udziela **Centrum Informacji Europejskiej UKIE** – tel. (022) 825 04 43. Istnieje również możliwość kontaktu z Departamentem Koordynacji i Monitorowania Pomocy Zagranicznej w UKIE, gdzie wszyscy zainteresowani mogą liczyć na aktualne informacje, a także materiały z każdej dziedziny dotyczącej procesów dostosowania do członkostwa w UE (ul. Krucza 38/42, 00-512 Warszawa, tel. (022) 825 04 44, fax 825 04 43).

4.2.5. Instytucje i programy pomocowe

Fundacja Ekofundusz

ul. Bracka 4: 00-502 Warszawa
tel.: (022) 621 27 04; fax (022) 629 51 25
www.ekofundusz.org.pl

Ekofundusz jest fundacją powołaną w 1992r. przez Ministra Finansów w celu efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska – tzw. ekokonwersja długu. Dotychczas decyzję o zamianie polskiego zadłużenia podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włoch, Szwecja i Norwegia. Kwota jaka w latach 1992 – 2010 pozostaje do dyspozycji Ekofunduszu to 571 mln USD.

Podstawowym zadaniem Fundacji jest dofinansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska mających istotne znaczenie nie tylko w skali regionu czy też kraju, lecz również uznawane są za nadrzędne przez społeczność międzynarodową. Ta specyfika Ekofunduszu, odróżniająca go od innych fundacji wspierających działania proekologiczne, wyklucza możliwość dofinansowania przedsięwzięć mających na celu rozwiązywanie jedynie lokalnych problemów. Zadaniem Ekofunduszu jest również transfer na polski rynek najlepszych technologii z krajów donatorów, a także stymulowanie rozwoju polskiego przemysłu ochronny środowiska.

Działania uznawane przez Ekofundusz za priorytetowe to:

- ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (CO₂, metan freony) – ochrona klimatu,
- ograniczenie transgranicznej migracji SO₂ i NO_x oraz eliminacja źródeł niskiej ich emisji – ochrona powietrza,
- przywrócenie czystości wód Bałtyku oraz ochrona źródeł wody pitnej – ochrona wód,
- gospodarowanie odpadami i rekultywacja gleb zniszczonych,
- ochrona bioróżnorodności.

Wnioski o dofinansowanie kierowane do Fundacji poddawane są szczegółowej analizie pod kątem uzyskiwanych efektów ekologicznych, ekonomicznych i organizacyjnych, a także stosowanej technologii. Przyznanie dotacji uzależnione jest od pozytywnej weryfikacji projektu w tych aspektach, ponadto inwestor musi wykazać się wiarygodnością finansową i posiadaniem stosownych zabezpieczeń inwestycji w części nie objętej wsparciem finansowym Fundacji.

Dofinansowanie z Ekofunduszu nie obejmuje: wykonania prac studialnych, opracowań i dokumentacji projektowej, prowadzenia działalności szkoleniowej i edukacyjnej (wyjątkami od tej reguły są zadania edukacyjne i szkoleniowe stanowiące integralną część projektów innowacyjnych oraz projektów w dziedzinie ochrony przyrody), ponadto prowadzenia prac

badawczych i monitoringu zanieczyszczeń, budowy obiektów towarzyszących nietechnologicznych, ogrodzenia, oświetlenia, ogrodzenia, przeprowadzenia prac rozruchowych.

Z dotacji Ekofunduszu nie mogą także korzystać te przedsięwzięcia, które kwalifikują się do otrzymania dofinansowania w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej ze względu na bardzo wysokie dotacje, jakie Unia oferuje dla tego rodzaju projektów.

Wszystkie projekty rozpatrywane przez Ekofundusz można podzielić na projekty innowacyjne, techniczne (inwestycyjne) oraz przyrodnicze. Przez projekty innowacyjne Fundacja rozumie takie, które prowadzą do pierwszego zastosowania nowej technologii w Polsce lub stwarzają warunki dla jej wprowadzenia na polski rynek. Zadaniem Ekofunduszu jest upowszechnianie takich sprawdzonych, a nie stosowanych dotąd w kraju rozwiązań. Wśród projektów technicznych (inwestycyjnych) wyróżnić można projekty komercyjne, czyli takie które generują znaczne zyski po ich zakończeniu oraz niekomercyjne, których głównym celem jest poprawa stanu środowiska oraz względy społeczne, a przyszłe opłaty użytkowników jedynie pokrywają koszty, bez generowania zysków, bądź generują zyski w niewielkiej wysokości.

W 2004 r. nastąpią pewne zmiany w strukturze finansowania Ekofunduszu, najbardziej znaczącą z nich będzie koncentracja środków na projektach niekomercyjnych. Oznacza to całkowite wycofanie się Fundacji z udziału w inwestycjach charakteryzujących się wysoką opłacalnością. Wynika to z konieczności bardziej intensywnego wsparcia inwestorów realizujących przedsięwzięcia niekomercyjne. Drugą istotną zmianą w porównaniu do lat poprzednich jest obniżenie udziału dotacji Ekofunduszu w całkowitych kosztach projektów.

W przypadku samorządów lokalnych wysokość dotacji jest uzależniona od zamożności danej jednostki mierzonej za pomocą wysokości dochodu przypadającej na jednego mieszkańca. Na tej podstawie gminy najbiedniejsze mogą liczyć na dotację w wysokości do 45% kosztów w przypadku projektów inwestycyjnych, natomiast projekty przyrodnicze mogą liczyć na wsparcie nawet do 80% kosztów przedsięwzięcia, innowacyjne do 50%.

**Duński Fundusz Pomocowy Ochrony Środowiska
dla Europy Wschodniej i Centralnej (DANCEE)**

Biuro Koordynatora Projektów DEPA: FOŚiGW
ul. Konstruktorska 3a; 02-673 Warszawa
tel.: (022) 842 22 80 wew. 254; fax: (022) 849 20 98

Pomoc duńska w ramach tego programu udzielana jest na finansowanie projektów, które udokumentują znaczącą ilościową i jakościową poprawę w dziedzinie ochrony środowiska, zasobów naturalnych i warunków zdrowotnych społeczeństwa. Priorytet jest nadawany inwestycjom z zakresu

ograniczania zanieczyszczenia atmosfery i wód, energetyki odnawialnej oraz wprowadzaniu czystych technologii. Fundusz udziela pomocy w formie:

- dotacji – przyznawane są w dwóch trybach – na drodze wniosku lub na drodze przetargu, granty przyznawane są na pomoc techniczną dostarczaną przez duńskie firmy konsultingowe oraz na instalacje i sprzęt, również duńskiego pochodzenia,
- pożyczki – Duńska Agencja Ochrony Środowiska we współpracy z duńskim Funduszem Kredytów Eksportowych oferuje program pożyczek ulgowych, które poza niskim oprocentowaniem zawierają dodatkowo 25% element grantu.

Dotacje przyznawane są w dwóch trybach: na drodze wniosku składanego bezpośrednio do DEPA oraz w ramach przetargów organizowanych pod patronatem Ministerstwa Środowiska, które opiniuje projekt przed wysłaniem go do Danii.

Beneficjentami DANCEE mogą być jednostki samorządu terytorialnego – gminy i powiaty, zakłady usług komunalnych, przedsiębiorstwa wodociągów i kanalizacji oraz instytuty badawczo-rozwojowe.

FINESCO S.A.

ul. Browarna 6; 00-311 Warszawa
tel.: (022) 826 45 44; fax: (022) 828 68 55
www.finesco.pl; e-mail: info@finesco.pl

Jest to przedsiębiorstwo utworzone przez cztery podmioty: *Environmental Investment Partners* – europejski fundusz inwestycyjny, Powszechny Bank Kredytowy (PBK), Prochem S.A. – projektowanie i wykonawstwo inwestycji, Elektrownie Szczytowo-Pompowe S.A.

Jego kapitał pozwala na finansowanie inwestycji infrastrukturalnych dla samorządów lokalnych i szeroko rozumianej sfery budżetowej. Priorytetem przy podejmowaniu decyzji o finansowaniu działań ekologicznych są inwestycje, które przynoszą wymierny efekt ekonomiczny.

Formy finansowania obejmują:

- dotacje – FINESCO S.A. opracowuje Studium Wykonalności, a następnie pośredniczy w negocjacjach w ewentualnych staraniach inwestora,
- kredyty – na wszelkie inwestycje proekologiczne, wodno-kanalizacyjne, energetyczne, termomodernizacyjne – FINESCO S.A. opracowuje studium wykonalności w celu ubiegania się o środki,
- leasing,
- udziały kapitałowe.

Fundacja Partnerstwo dla Środowiska

ul. Bracka 6/6; 31-005 Kraków
tel.: (012) 422 50 88; fax: (012) 429 47 25
www.epce.org.pl

Fundacja ta rozpoczęła swoją działalność 1 lipca 1997r. jako niezależna i samorządna polska fundacja z siedzibą w Krakowie. Jest ona kontynuatorką programu wspierania organizacji ekologicznych pod nazwą Environmental Partnership for Central Europe (EPCE) we Wrocławiu. Programem tym w latach 1991 – 1997 kierowała amerykańska fundacja The German Marshal Fund of the United States. Aktualnie Fundacja działa w ramach Konsorcjum Environmental Partnership for Central Europe realizującego programy ekologiczne w Europie Środkowej. Podobne fundacje działają w ramach Konsorcjum na terenie Czech, Rumunii, Słowacji oraz na Węgrzech.

Celami statutowymi Fundacji są:

- udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, organizacyjnej oraz merytorycznej społecznościom lokalnym i organizacjom *non-profit* (niedochodowym),
- prowadzenie szkoleń dla osób związanych z organizacjami non-profit, zdobywających lub doskonalących umiejętności zawodowe w zakresie ochrony środowiska, także poprzez organizowanie praktyk i staży w kraju i za granicą,
- wsparcie finansowe, rzeczowe i organizacyjne wymiany doświadczeń zawodowych i naukowych w dziedzinie ochrony środowiska
- organizowanie i finansowanie działalności informacyjnej, wydawniczej i wystawienniczej

Fundacja ta zatem bezpośrednio nie finansuje działań z zakresu ochrony środowiska, jednakże wspiera szereg inicjatyw o charakterze edukacyjnym.

**Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska
(Global Environmental Fund – GEF)**

Biuro Programu w Polsce: Al. Niepodległości 186; 00-608 Warszawa
tel.: (022) 825 92 45; fax: (022) 825 49 58
www.undp.org.pl; www.ekofundusz.org.pl

Fundusz Globalnego Środowiska (GEF) powstał w 1991 roku jako mechanizm finansowy zarządzany przez 3 agendy ONZ: Bank Światowy, UNEP oraz UNDP. Celem Funduszu jest osiągnięcie poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez programy i projekty przyczyniające się do rozwiązywania problemów o charakterze globalnym w tak kluczowych dziedzinach jak: ochrona bioróżnorodności, ochrona wód międzynarodowych, zapobieganie zmianom klimatycznym, powstrzymanie kurczenia się warstwy ozonowej oraz, o ile ma to związek z wymienionymi wcześniej dziedzinami, degradacja ziemi.

W 1994r. Fundusz został zrestrukturyzowany, nowy statut przedstawiono w dokumencie *Instrument for establishment of the restructures global*

environmental facility. Począwszy od tego roku Polska wchodzi w skład jednej z konstytuent GEF, do której należą również: Albania, Bułgaria, Chorwacja, Gruzja, Republika Mołdowy, Macedonia, Rumunia i Ukraina. Funkcję koordynatora operacyjnego GEF-u pełni w Polsce Fundacja EkoFundusz. Zadania te realizuje poprzez: upowszechnianie informacji działania i możliwościach dofinansowania projektów z GEF, ocenę projektów pod kątem kryteriów GEF, udzielanie pomocy w przedstawianiu projektów oraz ocenę możliwości współfinansowania projektów z innych źródeł.

Pomoc finansowa z GEF obejmuje szeroki wachlarz instrumentów począwszy od dotacji poprzez różnego rodzaju kredyty i pożyczki udzielane na preferencyjnych warunkach. Samorządy terytorialne mogą liczyć na dofinansowanie głównie w ramach tzw. średnich dotacji GEF. Są to projekty, dla których łączne wsparcie w części finansowanej z funduszu nie przekracza 1 mln USD. Istnieje również możliwość dofinansowania z programu tzw. małych dotacji – pomoc do 50 tys. USD. Mimo, że program ten skierowany jest przede wszystkim do organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych, samorządy pośrednio mogą z niego skorzystać pod warunkiem udokumentowania ścisłej współpracy z organizacją pozarządową.

Fundacja Wspomagania Wsi (Rural Development Foundation)

ul. Obozowa 20; 01-161 Warszawa

tel./fax: (022) 632 00 76

www.fww.org.pl

Fundacja powstała w 1999 r. z połączenia dwóch organizacji pozarządowych: Fundacji Wspomagającej Zaopatrzenie Wsi w Wodę i Fundacji Rolniczej. Celem działania Fundacji jest wspieranie inicjatyw gospodarczych i społecznych wsi oraz małych miast związanych z poprawą infrastruktury obszarów wiejskich. Środki Fundacji wspierają również projekty przyczyniające się do rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturalnego obszarów wiejskich, a także rozwój niekonwencjonalnych źródeł energii. Pomoc może być udzielona w formie kredytów i mikropożyczek. Beneficjentem Fundacji mogą być w odniesieniu do kredytów zarządy gmin i zakłady komunalne, a w przypadku pożyczek osoby indywidualne lub zorganizowane grupy.

Środki Fundacji przeznaczane są na projekty dotyczące: kanalizacji, oczyszczania ścieków oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków.

4.3. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska w aspekcie możliwości finansowych Powiatu. Lista przedsięwzięć priorytetowych koniecznych do realizacji oraz analiza techniczno – ekonomiczna przyjętych priorytetów.

4.3.1. Wprowadzenie

Rozdział 3 niniejszego Programu zawiera propozycje działań proekologicznych niezbędnych lub zalecanych dla terenu Powiatu Strzeleckiego.

W myśl sformułowanych przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (2002r.) przyjęte zadania można podzielić na trzy części:

- **zadania własne powiatu (P)** - przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji powiatu,
- **zadania koordynowane (K)** - pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim, bądź centralnym,
- **zadania gminne (G)** - przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji poszczególnych gmin, rozumiane jako wytyczne do sporządzania programów gminnych.

Powyższe zadania (na wszystkich poziomach - gminnych, powiatowych i koordynowanych) można ponadto podzielić na:

- zadania inwestycyjne,
- zadania nieinwestycyjne.

Do powiatowych zadań inwestycyjnych należy zaliczyć szereg działań modernizacyjnych i przedsięwzięć proekologicznych dotyczących obiektów podlegających Starostwu Powiatowemu (obiekty administracji powiatowej, służby zdrowia i opieki społecznej, placówki oświatowe), a także wspieranie GFOŚiGW w gminnych zadaniach inwestycyjnych.

Do powiatowych zadań nieinwestycyjnych należy zaliczyć:

- wydawanie decyzji administracyjnych,
- działania propagandowo – edukacyjne,
- działania informacyjne,
- działania kontrolne,
- monitoring środowiska (w ograniczonym zakresie),
- opracowanie programów, zestawień, inwentaryzacji, baz danych itp.

Do zadań obowiązkowych Starosty lub Powiatu, wynikających z ustawy POŚ, należą następujące działania:

Art. 30. Starosta prowadzi bazy danych (w szczególności elektroniczne), dostępne za pośrednictwem publicznych sieci telekomunikacyjnych w zakresie następujących informacji:

- wyniki okresowych badań jakości gleb i ziemi, prowadzonych przez starostę,
- aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi, z wyszczególnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża starostę,
- mapy akustyczne, tereny zagrożone hałasem, tereny przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu - dla aglomeracji o liczbie mieszkańców ponad 100 tysięcy i dla terenów określonych w powiatowym programie ochrony środowiska, dla których dokonywana będzie ocena stanu akustycznego środowiska.

Art. 102. Starosta dokonuje rekultywacji zanieczyszczonej gleby lub ziemi, jeżeli:

- podmiot, który spowodował zanieczyszczenie gleby lub ziemi albo niekorzystne przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu, nie dysponuje prawami do powierzchni ziemi, pozwalającymi na jej przeprowadzenie (koszty ponosi sprawca zanieczyszczenia), lub
- nie można wszcząć postępowania egzekucyjnego dotyczącego obowiązku rekultywacji albo egzekucja okazała się bezskuteczna, lub
- zanieczyszczenie gleby lub ziemi albo niekorzystne przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu nastąpiło w wyniku klęski żywiołowej.

Starosta dokonuje rekultywacji także wówczas, gdy z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub możliwość zaistnienia nieodwracalnych szkód w środowisku konieczne jest natychmiastowe jej dokonanie (koszty ponosi władający powierzchnią ziemi lub sprawca zanieczyszczenia).

Obowiązek poniesienia kosztów rekultywacji, ich wysokość oraz sposób uiszczenia określa, w drodze decyzji, starosta.

Art. 109. Starosta prowadzi okresowe badania jakości gleby i ziemi (minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, zakres i sposób prowadzenia badań).

Art. 110. Starosta prowadzi, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi, z wyszczególnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża starostę.

Art. 111. Kolejność realizowania przez starostę zadań w zakresie rekultywacji powierzchni ziemi określają powiatowe programy ochrony środowiska. Starosta może przeprowadzić rekultywację powierzchni ziemi pomimo nieujęcia zadania w programie powiatowym, jeżeli stwierdzi, iż

nieprzeprowadzenie rekultywacji spowoduje pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrożenie życia lub zdrowia ludzi.

Art. 118. Na potrzeby oceny stanu akustycznego środowiska dla aglomeracji o liczbie mieszkańców ponad 100 tysięcy i dla terenów określonych w powiatowym programie ochrony środowiska, starosta sporządza, co 5 lat, mapy akustyczne.

Art. 119. Dla terenów aglomeracji o liczbie mieszkańców ponad 100 tysięcy i dla terenów określonych w powiatowym programie ochrony środowiska, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, Rada Powiatu uchwała program ochrony środowiska przed hałasem.

Art. 135. Obszar ograniczonego użytkowania dla zakładów lub innych obiektów nie zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w art. 51 ust. 1 pkt 1 (nie zaliczanych do tzw. przedsięwzięć z I grupy), tworzy Rada Powiatu w drodze uchwały.

Art. 378. Starosta jest organem ochrony środowiska, właściwym w sprawach dla zakładów lub innych obiektów nie zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w art. 51 ust. 1 pkt 1 (nie zaliczanych do tzw. przedsięwzięć z I grupy):

- uzgodnień w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko,
- pozwoleń na budowę, pozwoleń na zmianę sposobu użytkowania obiektu,
- stwierdzenia obowiązku i zakresu sporządzania raportu o oddziaływaniu planowanego przedsięwzięcia na środowisko,
- uzgodnień warunków rekultywacji powierzchni ziemi w drodze decyzji,
- nakładania obowiązku prowadzenia pomiarów emisji z instalacji i przyjmowania wyników pomiarów emisji,
- przyjmowania zgłoszeń instalacji nie wymagających pozwolenia,
- ustalania wymagań ochrony środowiska dla instalacji nie wymagających pozwolenia,
- udzielania pozwoleń zintegrowanych, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, na wytwarzanie odpadów, na emitowanie hałasu, na emitowanie pól elektromagnetycznych,
- wydania decyzji o obowiązku sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego instalacji,
- jeżeli podmiot korzystający ze środowiska negatywnie oddziałuje na środowisko, nałożenia obowiązku ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia, przywrócenia środowiska do stanu właściwego, uiszczenia na rzecz właściwego GFOŚiGW kwoty pieniężnej odpowiadającej wysokości szkód wynikłych z naruszenia stanu środowiska.

Art. 379. Starosta sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym swoją właściwością. Starosta może

upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległych mu urzędów powiatowych. Kontrolujący, wykonując kontrolę, jest uprawniony do:

- wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostały teren,
- przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych,
- żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego,
- żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli.

Starosta lub osoby przez niego upoważnione są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska.

Starosta występuje do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdza naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy.

W niniejszym rozdziale Programu omówiono zadania własne Powiatu, wraz z terminem realizacji, analizą kosztów i źródeł finansowania. Są wśród nich zarówno działania bezinwestycyjne, jak i wymagające nakładów przewyższających możliwości finansowe Powiatu. Dzięki umiejętnej polityce władz powiatowych i gminnych, właściwym działaniom dyplomatycznym a czasem wywieraniu różnorodnych nacisków można osiągnąć szereg efektów korzystnych dla stanu środowiska w Powiecie, przy praktycznym braku nakładów z budżetów powiatowych i gminnych.

Niezwykle ważną strukturą, mającą olbrzymi wpływ na postawy i zachowania jednostek i grup społecznych w Polsce mają legalne grupy wyznaniowe, w tym najsilniejszą pozycję ma Kościół Katolicki. Kościół może w sposób niezwykle efektywny, już na szczeblu parafii, wpływać na społeczeństwo. Należy zatem, ze względu na szerokie i wielopokoleniowe oddziaływanie, nawiązać szeroką współpracę z Kościołem w zakresie kształtowania prośrodowiskowych postaw mieszkańców Powiatu. Dzięki dobrym stosunkom władz powiatowych i gminnych z władzami kościelnymi, można osiągnąć ogromne efekty edukacyjne, zaś proponowane działania zgodne są z nauką społeczną każdego z Kościołów.

4.3.2. Zadania własne Powiatu wynikające z Programu Ochrony Środowiska

W tabeli 4.3–1 przedstawiono zestawienie przyjętych priorytetów programu ochrony środowiska oraz szacunkowe koszty zadań.

W tabeli ujęto wyłącznie przedsięwzięcia należące do zadań własnych Powiatu - finansowane w całości lub częściowo z budżetu Powiatu lub z PFOŚiGW.

Nie szacowano kosztów celów długookresowych do 2015r. ze względu na to, że szacunek taki obciążony będzie zbyt dużym błędem - tabela zawiera zadania krótkookresowe Powiatu, realizowane w okresie lat 2003÷2006. Wykonawcy wielu zadań wyłaniani będą na drodze postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Ewentualny zakres i forma dofinansowania przedsięwzięć realizowanych przez indywidualnych mieszkańców (termomodernizacja, likwidacja ogrzewania węglowego, montaż wodomierzy itp.) ustalone zostaną przez Radę Powiatu i Rady Gmin.

W układzie zaszeregowania poszczególnych zadań mogą wystąpić pewne różnice w stosunku do rozdz. 3 Programu. Niektóre działania opisywane były uprzednio w aspekcie poszczególnych oddziaływań środowiskowych (np. zmiany układów komunikacyjnych uwzględniano zarówno w części poświęconej ochronie atmosfery, jak i w części dotyczącej ochrony przed hałasem; zalesienia występują części poświęconej ochronie powierzchni ziemi, ochronie wód, ochronie przyrody i krajobrazu), w poniższej tabeli starano się unikać ich powielania. Ponadto szereg działań nieinwestycyjnych przeniesiono z poszczególnych komponentów środowiska do zbiorczych kategorii działań kontrolnych, edukacyjnych, informacyjnych lub kompleksowego zarządzania środowiskiem.

Tabela 4.3-1. Priorytetowe cele krótkookresowe. Zadania własne Powiatu Strzeleckiego.

Dział	Jednostkowe cele krótkookresowe do 2006r.	Szacunkowy koszt zadania w zł.				
		2003	2004	2005	2006	RAZEM
1	2	3	4	5	6	7
Ochrona powierzchni ziemi, gleb i kopalin	Okresowe badania jakości gleby i ziemi.	-	5000	5000	5000	15000
	Fundusz na cele rekultywacji zanieczyszczonej gleby lub ziemi, rekultywacji terenów po likwidowanych dzikich wysypiskach odpadów, rekultywacji dzikich miejsc eksploatacji kopalin	-	10000	10000	10000	30000
	Prowadzenie i aktualizowanie rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi, z wyszczególnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża starostę.	-	-	-	-	-
	Aktualizacja map glebowych Powiatu	-	-	-	-	-
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Czyszczenie kanalizacji deszczowych, umacnianie skarp i rowów, odwodnienie dróg - w ramach utrzymania dróg powiatowych	200000	200000	200000	200000	800000
	Wykonanie dokumentacji określających obszary korzystnego oddziaływania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych	5020	12000	12000	12000	41020
	Modernizacja oczyszczalni ścieków w DPS Zawadzkie	12810	80000	197500	197500	487810
	Rozpoznanie możliwości wykorzystania wód opadowych z bilansem wielkości opadów dla terenu Powiatu	-	-	-	-	-
	Inwentaryzacja istniejących kanalizacji deszczowych wraz z oceną ich stanu technicznego	-	-	10000	10000	20000
	Koordinowanie prac związanych z opracowaniem koncepcji wykorzystania wód z odwadniania wyrobisk kopalnianych	-	-	-	-	-

Tabela 4.3–1 c.d.

1	2	3	4	5	6	7
Ochrona powietrza i wykorzystanie energii odnawialnej	Budowa kotłowni olejowej i modernizacja instalacji c.o. w SOSW w Leśnicy (dotacja)	-	81176	-	-	81176
	Budowa kotłowni olejowej w DPS w Strzelcach Opolskich - oddział Leśnica (dotacja)	67000	-	-	-	67000
	Dotacja dla WIOŚ Opole na prowadzenie monitoringu SO ₂ i NO ₂ w powietrzu	-	12000	-	-	12000
	Termorenowacja budynków podlegających Starostwu	-	-	50000	50000	100000
Ochrona przed hałasem	Uwzględnianie wymogów ochrony środowiska przed hałasem przy opracowywaniu ogólnych i szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego. Odpowiednie strefowanie zabudowy na terenach objętych uciążliwością hałasu drogowego i kolejowego.	-	-	-	-	-
	Stworzenie podstaw merytorycznych do określenia wielkości populacji zagrożonej hałasem oraz powierzchni terenów przeznaczonych na cele rekreacyjne – objętych nadmierną uciążliwością akustyczną.	-	-	-	-	-
	Prowadzenie bazy danych obejmującej mapy akustyczne, informacje dotyczące terenów zagrożonych hałasem i terenów przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu.	-	-	-	-	-
	Doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych umożliwiających zapobieganie rozszerzaniu obszarów i powiększaniu wielkości populacji zagrożonych hałasem.	-	-	-	-	-

Tabela 4.3–1 c.d.

1	2	3	4	5	6	7
Gospodarka odpadami	Współpraca z Gminami i koordynowanie prac związanych z rozpoznaniem możliwości lokalizacji MZWON oraz ich zaprojektowanie	-	-	-	-	-
	Współpraca z Gminami, Aptekami, Ośrodkami Zdrowia i koordynowanie prac związanych z inwentaryzacją źródeł, ilości i jakości powstających odpadów medycznych, sposobów ich utylizacji oraz organizacji MZWON dla odpadów medycznych.	-	-	-	-	-
	Utworzenie bazy danych o lokalizacji, ilości i stanie istniejących wyrobów zawierających azbest, przewidzianych do usunięcia jako odpad niebezpieczny	-	-	-	-	-
	Sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „Programu usuwania azbestu” na terenie Powiatu oraz ich przekazywanie samorządowi województwa	-	-	-	-	-
	Gromadzenie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest	-	-	-	-	-
	Ustalanie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technologicznego zużycia wyrobów zawierających azbest	-	-	-	-	-
	Ochrona przyrody i krajobrazu	Dofinansowanie planów urządzania lasu	500	10000	-	-
Zalesienie i zadrzewianie nieefektywnych gruntów porolnych VI klasy bonitacyjnej (wariant minimum 20 ha rocznie, wariant maksimum 50 ha rocznie)		wariant minimum 50 000 rocznie z Funduszu Leśnego Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych wariant maksimum 125 000 rocznie z Funduszu Leśnego Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych				
Prowadzenie nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa		14900	13000	14000	14000	55900

Tabela 4.3-1 c.d.

1	2	3	4	5	6	7
Ochrona przyrody i krajobrazu	Prowadzenie rejestru pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych	-	-	-	-	-
	Koordinowanie Programu Zwiększania Lesistości w celu nadania terenom zalesianym funkcji korytarzy i ostoi ekologicznych, funkcji przeciwwietrznych, przeciwerozojnych, glebochronnych i wodochronnych.	-	-	-	-	-
Poważne awarie przemysłowe, bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne	Program inwestycyjny w zakresie ochrony p.poż. DPS Zawadzkie	20000	-	-	-	20000
	Program inwestycyjny w zakresie ochrony p.poż. DPS Kadłub	28000	-	-	-	28000
Edukacja ekologiczna	Promowanie poszanowania energii cieplnej i elektrycznej, wiedzy nt. szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych. Promowanie paliw „ekologicznych”, biopaliw i przedsięwzięć termomodernizacyjnych.	-	-	-	-	-
	Promowanie właściwych zachowań w gospodarce odpadami - minimalizacji ilości powstających odpadów, systemu selektywnej zbiórki odpadów, recyklingu i odzysku surowców wtórnych, odzysku i wykorzystania odpadów biodegradowalnych	-	-	-	-	-
	Promowanie właściwych zachowań w gospodarce wodno - ściekowej: racjonalna gospodarka wodna, właściwe postępowanie ze ściekami, możliwości wykorzystania wód deszczowych	-	-	-	-	-
	Promowanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej i rolnictwa ekologicznego, ze szczególnym naciskiem na promowanie hodowli ściółkowej, zaprzestanie stosowania gnojowicy do nawożenia pól i jej zastąpienie obornikiem, zaniechanie wypalania łąk i ściernisk	-	-	-	-	-

Tabela 4.3-1 c.d.

1	2	3	4	5	6	7
Edukacja ekologiczna	Konkurs zbiórki puszek aluminiowych i wyrobów z PET	18000	9000	9000	9000	45000
	Dotacje na programy i projekty edukacyjne	11000	25000	25000	25000	86000
	Instruowanie społeczeństwa o zasadach postępowania w wypadku wystąpienia awarii przemysłowych i transportowych.	-	-	2000	-	2000
	Promowanie programów rolnośrodowiskowych. Promowanie zalesiania i zadrzewiania.	-	-	-	-	-
	Koordinowanie i dofinansowanie prac związanych z wytyczaniem, promowaniem i realizacją ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych, szlaków pieszych, tras rowerowych (o funkcjach komunikacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych) i szlaków konnych.	2000	2000	2000	2000	8000
	Uruchomienie informacji telefonicznej i internetowej zajmującej się codziennymi problemami mieszkańców Powiatu w zakresie ochrony środowiska.	-	-	-	-	-
Działania informacyjne	Informowanie jednostek organizacyjnych o wymogu posiadania pozwoleń sektorowych z zakresu ochrony środowiska. Informowanie właścicieli stacji paliw o wymaganych działaniach ograniczających emisję par benzyn. Informowanie jednostek organizacyjnych w zakresie ponoszenia opłat za korzystanie ze środowiska. Stymulowanie zakładów do samokontroli poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem.	-	-	-	-	-
	Zlokalizowanie, zinwentaryzowanie i zmuszenie do posiadania wymaganych prawem decyzji wszystkich jednostek organizacyjnych korzystających ze środowiska. Kontrola wymagań i zaleceń oraz terminu ich realizacji określonych w Decyzjach.	-	-	-	-	-
Działania kontrolne	Egzekwowanie zakazu wypalania traw i ściernisk oraz niezgodnego z prawem stosowania nawozów naturalnych w postaci płynnej (gnojówka, gnojowica).	-	-	-	-	-

Tabela 4.3-1 c.d.

1	2	3	4	5	6	7
Działania kontrolne	Kontrola stacji paliw i składowisk odpadów w zakresie spełnienia wymagań technicznych.	-	-	-	-	-
	Weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych dotyczących poboru wody i odprowadzania ścieków	-	-	-	-	-
	Powołanie społecznych opiekunów przyrody	-	-	-	-	-
	Kontrola obszarów i warunków eksploatacji kopalin. Wprowadzanie i egzekwowanie systemu kar za nielegalną eksploatację kopalin					
Systemy zarządzania środowiskiem	Wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska, udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska. Współpraca z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.	-	-	-	-	-
	Sporządzenie powiatowego programu ochrony środowiska na lata 2003÷2006.	-	41480	-	-	41480
	Sporządzenie raportu z wykonania celów krótkookresowych określonych w programie za lata 2003÷2004, a następnie za lata 2005÷2006 i przedstawienie ich radzie Powiatu.	-	-	-	-	-
	Sporządzenie powiatowego programu ochrony środowiska na lata 2007÷2010.	-	-	-	45000	45000
	Stworzenie i aktualizowanie bazy danych (dostępnej m.in. na stronach internet.) dotyczącej stanu czystości poszczególnych komponentów środowiska.	-	-	-	-	-
Proekologiczne działania dyplomatyczne	Nawiązanie szerokiej współpracy z Kościołem Katolickim. Wyznaczenie i realizacja wspólnych celów edukacyjnych.	-	-	-	-	-
	Promowanie gazyfikacji Powiatu. Działania dyplomatyczne prowadzące do ujęcia całego obszaru Powiatu w planach gazyfikacji Górnośląskiej Spółki Gazownictwa w Zabrze.	-	-	-	-	-
	Podjęcie działań dyplomatycznych mających na celu przyspieszenie realizacji drogowych zadań rządowych i wojewódzkich (modernizacje dróg krajowych i wojewódzkich, budowa obwodnic), tak by ich rozpoczęcie nastąpiło w perspektywie krótkookresowej, a zakończenie do 2010r.	-	-	-	-	-

Tabela 4.3-1 c.d.

1	2	3	4	5	6	7
Proekologiczne działania dyplomatyczne	Podjęcie działań dyplomatycznych mających na celu ograniczenie uciążliwości akustycznej dróg i tras kolejowych do poziomu wymaganego normami (w tym budowa ekranów dźwiękochłonnych, wymiana okien na dźwiękochłonne, realizacja pasów zieleni izolacyjnej - finansowane przez zarządców dróg i tras kolejowych).	-	-	-	-	-
	Rozpoczęcie rozmów z zainteresowanymi stronami i rozpoczęcie regionalnego programu doprowadzenie wód Małej Panwi do II, a docelowo I klasy czystości	-	-	-	-	-
	Aktywne poparcie inicjatyw na rzecz zwiększania udziału obszarów chronionych na terenie Powiatu - włączenie do sieci Natura 2000 wyznaczonych terenów, sformalizowania prawnej ochrony cennych przyrodniczo siedlisk, poszerzenie obszaru Parku Krajobrazowego Góra Św. Anny, ustanowienie parku krajobrazowego Dolina Małej Panwi, tworzenie użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo – krajobrazowych	-	-	-	-	-
RAZEM	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA ZADANIA W LATACH 2003 ÷ 2006	379230	500656	536500	579500	1995886

Niezbędnym lub korzystnym będzie opracowanie szeregu zestawień, analiz i programów, wymagających od Powiatu stosunkowo niewielkich nakładów finansowych (w porównaniu do działań inwestycyjnych). Wśród najistotniejszych zadań w tym zakresie należy wymienić:

- koordynowanie i aktywny udział w programach mających na celu ochronę zasobów wodnych zbiornika GZWP 333 - rozpoznanie możliwości wykorzystania wód opadowych dla terenu Powiatu, opracowanie koncepcji wykorzystania wód z odwadniania wyrobisk kopalnianych,
- koordynowanie Programu Zwiększania Lesistości (głównie gruntów porolnych VI klasy bonitacyjnej, terenów przemysłowych i poeksploatacyjnych) w celu nadania terenom zalesianym funkcji korytarzy i ostoji ekologicznych, funkcji przeciwwietrznych, przeciwerozojnych, glebochronnych i wodochronnych,
- opracowanie programu rozwoju energetyki odnawialnej, przede wszystkim sporządzenie powiatowego bilansu biopaliw (ze szczególnym uwzględnieniem słomy), możliwości ich pozyskania, zainteresowania potencjalnych producentów biopaliw oraz analizy techniczno – ekonomicznej zastosowania biopaliw w celach energetycznych,
- koordynowanie prac związanych z tworzeniem Miejsc Zbiórki Wybranych Odpadów Niebezpiecznych (MZWON),
- koordynowanie i aktywny udział w pracach związanych z wytyczaniem, promowaniem i realizacją ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych, szlaków pieszych, tras rowerowych (o funkcjach komunikacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych) i szlaków konnych,
- opracowanie programu postępowania społeczeństwa w razie wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, awarii przemysłowych i transportowych, powodzi (wersja instruktażowa, powszechnie dostępna, nie obciążona klauzulami tajności, poufności itd.),
- opracowanie powiatowej mapy zasobów kopalin i mapy glebowej.

Jak już wspomniano bardzo ważne znaczenie odgrywają działania dyplomatyczne władz powiatowych, dzięki którym można osiągnąć szereg efektów korzystnych dla stanu środowiska w Powiecie, przy praktycznym braku nakładów z budżetów powiatowych i gminnych. Wśród najistotniejszych zadań w tym zakresie należy wymienić:

- nawiązanie szerokiej współpracy z Kościołem Katolickim (i ewentualnie innymi grupami wyznaniowymi), wyznaczenie i realizacja wspólnych celów edukacyjnych, zwłaszcza na poziomie I „filozoficznym” (promowanie postaw życiowych zorientowanych na rozwój duchowy, intelektualny i fizyczny człowieka, nie zaś na konsumpcję dóbr materialnych) i na poziomie III „instruktażowym” (promowanie postaw proekologicznych i szacunku dla środowiska naturalnego)
- działania skierowane na osiągnięcie całkowitej gazyfikacji Powiatu,
- działania mające na celu przyspieszenie realizacji drogowych zadań rządowych i wojewódzkich (modernizacje dróg krajowych i wojewódzkich, budowa obwodnic),

- zainicjowanie regionalnego programu doprowadzenie wód Małej Panwi do II, a docelowo I klasy czystości,
- aktywne poparcie inicjatyw na rzecz zwiększania udziału obszarów chronionych na terenie Powiatu.

Podstawową funkcją Powiatu winny być jednak różnego rodzaju działania stymulujące, propagandowe, zachęcające, edukacyjne, czasem udział finansowy i wspieranie GFOŚiGW oraz wywieranie presji na podmioty i jednostki administracyjne. Wskazany jest szereg działań proekologicznych:

- organizowanie szeregu działań edukacyjnych skierowanych do różnych grup społecznych, zawodowych i wiekowych,
- promowanie postaw prośrodowiskowych,
- promowanie rolnictwa prośrodowiskowego i ekologicznego,
- uruchomienie ogólnodostępnej powiatowej bazy danych i monitoringu środowiska oraz informacji telefonicznej i internetowej zajmującej się codziennymi problemami mieszkańców w zakresie ochrony środowiska,
- informowanie i kontrolowanie podmiotów gospodarczych i obywateli w zakresie środowiskowych wymagań prawnych, formalnych i technicznych oraz egzekwowanie ich realizacji.

4.3.3. Podsumowanie

Łączny koszt wykonania przedstawionych w zestawieniu zadań wynosi dla pozostałego 3-letniego okresu 2004÷2006:

1617 tys. zł.

Dodatkowo niezbędnym będzie uzyskanie od **50 tys. zł do 125 tys. zł** rocznie na cele zalesiania z Funduszu Leśnego Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych.

Z przeprowadzonej na wstępie analizy budżetowej lat 2000÷2003 wynika, że na cele ochrony środowiska przeznaczane są średnio nakłady finansowe w wysokości:

550 tys. zł rocznie, w tym:

376 tys. zł rocznie z budżetu Powiatu (średnio 0,96% budżetu),

174 tys. zł rocznie z PFOŚiGW.

oraz dodatkowo:

200 tys. zł rocznie - wydatki na czyszczenie kanalizacji deszczowych, umacnianie skarp i rowów, odwodnienia dróg w ramach utrzymania dróg powiatowych.

Środki jakie mogą być przeznaczone przez Powiat Strzelecki na realizację zadań związanych z ochroną środowiska w pozostałym 3-letnim okresie funkcjonowania Programu Ochrony Środowiska - w latach 2004÷2006 - obliczone w oparciu o ich średnie wartości wynoszą (łącznie z zadaniem stałym utrzymania dróg):

3 x (550 + 200) tys. zł = 2250 tys. zł.

Jak wynika z powyższego zestawienia Powiat jest w stanie zrealizować przedstawione w zestawieniu zadania krótkoterminowe wykorzystując środki PWOŚiGW oraz przeznaczając do 1% budżetu na cele ochrony środowiska.

Zestawienie tabelaryczne nie obejmuje jednak ewentualnego dofinansowania przedsięwzięć proekologicznych realizowanych przez indywidualnych mieszkańców, dofinansowania zadań GFOŚiGW oraz niespodziewanych wydatków na cele ochrony środowiska (np. ustawowe zadania rekultywacji zanieczyszczonej gleby lub ziemi przewyższające przyjęty fundusz w wysokości 10 tys. zł. rocznie).

Skuteczna polityka Powiatu oraz odpowiednie działania dyplomatyczne pozwolą na uzyskanie szeregu dodatkowych proekologicznych dotacji i kredytów z odnośnych funduszy, instytucji i programów pomocowych. Zatem, w ocenie autorów opracowania, możliwa jest pełna realizacja powyższego programu na lata 2003÷2006, a nawet wspieranie dodatkowych inwestycji proekologicznych, przede wszystkim realizowanych z funduszy gminnych.